

ЛАЗАРЕНКО Віталій Юхимович (27. 04(09. 05). 1890, с. Александровськ-Грушевський, нині м. Шахти Ростов. обл., РФ — 18. 05. 1939, Москва) — артист цирку. Заслужений артист РСФРР (1933). Виступав у балагані П. і В. Калініних, від 1898 — у мандрів. цирку М. Котликова. Амплуа — Рудий клоун. 1911 дебютував у моск. цирку братів Нікітіних. Поєднував злободенні сатир. репризи, агітац. віршов. монологи з актив. цирк. грою (переважно стрибковою акробатикою). 1914 здійснив світ. рекорд, виконавши сальто-мортале через трьох слонів (відзнятий стрибок демонстрували у всіх країнах світу). Як безшабаш. босяк-клоун висміював чорносотенців, поліцейських, діяльність Держ. думи, за що піддавався адм. репресіям. Після 1917 назвався «блазнем його величності народу». Очолював фронт. артист. бригади (1919-21). Брав участь у вулич.

кавалькадах і святк. демонстраціях. Спільно з Б. Ердманом 1919 створив рев. образ клоуна — поплататному яскравого у двоколір. комбінезоні. 1920 В. Маяковський написав спеціально для Л. антре «Чемпіонат всесвітньої класової боротьби» та «Радянська азбука». Брав участь у виставах, пантомімах, скетчах, зокрема «Містерія-буфф» В. Маяковського (1921, реж. В. Мейєрхольд, 1-й театр РСФРР, Москва), «Десять полум'яних літ» (1927, цирк. огляд, Ленінгр. цирк, нині С.-Петербург), та «Махновщина» (1929, роль Н. Махна), «Мандрівний цирк братів Котликових» (1930-і рр., обидві — Моск. цирк). Кер. першого пересув. сільс. цирку на агітпароплаві на Волзі (1927). У 1930-х рр. виступав на підприємствах, новобудовах, перед бійцями. Знявся у фільмах «Чортове гніздо» (1919, реж. О. Чаргонін), «Кохання і касторка», «Ніч, місяць...», «Він і вона» (усі — 1920-і рр.), «Інтриган» (1935, реж. Я. Уринов). Автор кн. «Пятна грима» (Москва, 1922). Від 1928 виступав із сином Віталієм (05(18). 03. 1914, Москва — 14. 03. 1948, там само) — клоуном, жонглером, музикантом, танцівником, акробатом, який продовжив батьків. традицію публіцист. клоунади.

Рекомендована література

1. Уразов И. А. Шут и прыгун В. Лазаренко. Москва, 1927;
2. Дмитриев Ю. А. В. Лазаренко. Москва; Ленинград, 1946;
3. Кузнецов Е. М. Арена и люди советского цирка. Москва; Ленинград, 1947;
4. Славский Р. Е. Виталий Лазаренко. Москва, 1980.

Т. І. Березюк

Бібліографічний опис:

Лазаренко Віталій Юхимович / Т. І. Березюк // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-52977>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).